

Nr 164.

Av herr **Hage m. fl.**, om ändrad lydelse av 1 § i gällande förordning angående beskattning av socker.

Ingen torde kunna förneka, att den dyrtid, som sedan en tid tillbaka hemsöker landet, svårast och tyngst faller på de små inkomsttagarna, alltså på dem, som redan med förut gällande levnadskostnadspriser haft det svårt att hålla sig uppe i kampen för tillvaron. I synnerhet måste de av dessa grupper, som ha stora familjer att försörja, vara mycket att beklaga, särskilt om — som ofta händer — till övriga faktorer, ägnade att försämra den ekonomiska ställningen, även tillkommer inkomstminskning på grund av inträffad arbetslöshet för familjeförsörjaren eller dennes inkallande till krigstjänst.

De dyra tidernas tryck särskilt på de minst burgna i samhället har också erkänts som ett faktum i årets statsverksproposition, och ha anslag till åtgärder för beredande av tillgång på oundärliga förnödenheter och i prisreglerande syfte därför begärts av riksdagen.

Emellertid är det en given sak, att man med anslag av detta slag ej kommer så synnerligen långt, såvida ej anslagen tagas till i storlek på ett sätt, som ej ifrågasatts i statsverkspropositionen. Med en summa av den storlek som där upptagits, torde man däremot ej komma att nå utöver en viss någorlunda snäv gräns i effektivitet. Ty 24 miljoner synas visserligen vid första påseendet vara en tämligen ansevärd summa, men då man tager hänsyn till vad summan skall användas till samt antalet medborgare, som skola tillgodoses genom densamma, ställer sig saken helt annorlunda.

Men finnas då inga andra komplementåtgärder, vilka statsmakterna samtidigt kunna tillgripa för att åstadkomma åtminstone någon lättnad i det ekonomiska betryck, som påverkar de minsta inkomsttagarna, ett betryck, som gjort sig särskilt kännbart sedan krigsutbrottet, men som kunnat kon-

stateras som en permanent företeelse även under de senaste åren före krigets utbrott? Den som söker efter uttalanden i statsverkspropositionen, avseende att giva till känna, att regeringen har för avsikt att utöver ovan nämnda anslag i prisreglerande syfte vidtaga även andra mått och steg, som på andra vägar kunna lätta betrycket, den finner emellertid mycket litet av denna art. Vi förbise ej här, att regeringen ifrågasätter anslag till krigstidshjälp, ett anslag, som dock endast kan komma att beröra de i *statens* tjänst anställda. Hela den stora mängden av småfolk och arbetare i övrigt kan naturligtvis ej nås av ett liknande anslags verkningar och för dem göres i stort sett alltså ingenting annat än vad som kan åstadkommas genom ovan nämnda anslag i prisreglerande syfte. Annars borde den tanken ligga nära till hands, att man kunde vid uppgörande speciellt av statsverkspropositionens inkomstberäkningar taga under övervägande, om icke den nuvarande tiden vore särskilt ägnad och lämpad för att på *skattevägen* söka åstadkomma en lättnad för dessa samhällslager, vilket borde kunna i någon mån ske på det sättet, att man åstadkomme en nedprutning eller t. o. m. ett borttagande av sådana inkomst- och skattetitlar, som falla särskilt tungt på små inkomsttagare och speciellt familjeförsörjare med stora familjer. Sådana skattetitlar äro särskilt de s. k. indirekta konsumtions-skatterna, vilka som bekant utgå med visst belopp, ej i förhållande till högre eller lägre inkomst utan uttagas per antal enheter av konsumerad vara, d. v. s. på sådant sätt, att den ringa inkomsttagaren med t. ex. 800 kronors inkomst, hustru och flera barn får betala en större tribut till denna inkomsttitel än ungarven med t. ex. 10,000 kronors årlig inkomst. Hade i statsverkspropositionen till synes kommit någon vilja från regeringen att åstadkomma en omläggning av inkomstsidan på sådant sätt, att man överflyttat vissa delar av förut utgående indirekt beskattning till att i stället läggas på inkomst, och speciellt på de högre inkomsttagarna, genom en direkt progressiv beskattning, då skulle detta, särskilt under nuvarande tider, ha ansetts som en gärd av rättvisa mot de betungade mindre inkomsttagarna.

Det bör i detta sammanhang kunna betonas, att den indirekta statsbeskattningen under senaste tid t. o. m. utökats genom tobaksskattens tillkomst — låt nu vara, att denna skatt möjligen kan anses vara en lyxskatt — samt att den totala skattebelastningen fortfarande i tämligen ringa grad är progressiv på grund av frånvaron av all slags progression inom den kommunala beskattningen, om man bortser från, att det bevillningsfria avdragets minskning och bortfallande vid högre inkomst i någon mån är ett slag av progressiv beskattning.

Det bör i detta sammanhang kunna påpekas, att de bägge vänsterpartierna i skattefrågan utgå från den förutsättningen, att den indirekta beskattningen — med undantag för ren lyxbeskattning — bör minskas eller borttagas. Småfolket i landet förväntar sig säkerligen nu, då den indirekta beskattningen kännes tyngre än någonsin förut, även om ett tillfälligt upphävande av vissa tullar kommit till stånd, att man från vänster sidan börjar göra allvar av programpunkten i fråga. Härvidlag är det ej tillräckligt med att förklara, att man har svårt att minska på eller borttaga en viss inkomstkälla, då det redan *utan* att denna inkomstkälla minskas eller borttages, är svårt att få den svällande statsbudgeten att gå ihop. Ty häremot kan med allt skäl invändas, att småfolk och arbetare i dessa tider ha *ännu* större svårigheter än staten att få sin budget att gå ihop, svårare än någon gång förut.

I detta sammanhang kan vara lämpligt påpeka, att den Staaffska regeringen ej fann det omotiverat att framlägga ett förslag om nedsättning av den indirekta skatten under en tid, som säkerligen var mycket mindre bekymmersam för småfolksklasserna än vad den nuvarande tiden är. Avsikten med nämnda regeringsförslag att minska *sockertullen* var ju, att man ville söka medverka till nedbringande av levnadskostnaderna, speciellt för de små i samhället. Försöket misslyckades, som bekant, i stort sett. Nu tränger sig emellertid åter den tanken fram, om ej en minskad beskattning av den betydliga konsumentartikeln *sockret* vore ett lämpligt sätt att åstadkomma åtminstone någon liten början till en minskning av utgifterna för de små inkomsttagarna och speciellt sådana med stora familjer.

Avsikten med denna motion är emellertid ej att rikta sig, som skedde år 1913, mot *sockertullen*, utan här avses att i stället söka åstadkomma en nedsättning i *sockerskatten* (-accisen), mot vilken skatteforms borttagande, som bekant, ej från något håll kan riktas argument av protektionistisk art. Frågan, om sockerskatt skall upptagas i riksinkomststaten eller ej, torde väl nämligen vara en rent statsfinansiell fråga, på vilken erhålles olika svar beroende på *om man anser*, att konsumtionsbeskattningen är att föredraga framför inkomstbeskattningen — i allmänhet modifierar man ju denna uppfattning till ett uttalande om, att i en riksstat även bör ingå konsumtions-skatter till en viss procent — *eller* om man håller före, att beskattningen uteslutande eller i största möjliga mån bör läggas på *inkomsten* och ej på *konsumtionen*.

Avsikten med denna motion är alltså att åtminstone söka *påbörja* en avskrivning av den indirekta konsumtionsbeskattningen genom *att söka*

åstadkomma ett förminskande av sockerskatten, vilken väg en liberal motionär, herr Hamrin från Jönköping, var inne på år 1913 i samband med regeringens förslag om minskad sockertull. Det torde kunna antagas, att om riksdagen bifaller en sådan motion som denna, detta skall kunna verka i någon mån i riktning mot en nedgång i priset å förnödenhetsartikeln sockret, då man nu vet, att det finnes möjlighet att genom maximiprisförordningen förhindra, att skattenedsättningens belopp hamnar i mellanhändernas och producenternas fickor. Givetvis bör ett eventuellt bifall till motionen samtidigt innebära ett bestämt krav på regeringen, att den ordnar saken så, att maximipriset för socker minskas med skattenedsättningens belopp.

Det bör i detta sammanhang erinras om, att det genom en levnads-kostnadsundersökning i Stockholm konstaterats, att den genomsnittliga konsumtionen av socker inom en familj kan uppskattas till 79,3 kilogram per år — för större familjer är naturligtvis konsumtionen ännu högre. Ävenså har det genom skedda utredningar konstaterats, att sockerkonsumtionen betydligt ökats under de senaste åren, tills sockerkorts-systemet med dess maximikvantitet av 13 kilogram per år och person kom till stånd.

Enligt nu gällande bestämmelser erläggas i skatt för varje kilogram socker 16 öre med undantag för det socker, som tillverkas vid råsockerfabrikerna i Östergötland och Västergötland samt på Öland. Den sockerbeskattning, som på detta sätt lägges på en familj, utgör alltså genomsnittligt $79,3 \times 0,16 = 12,69$ kronor per år — för större familjer torde summan kanske närma sig upp mot tjugu kronor. Ett förminskande av en liten inkomsttagares utgiftsbudget per år med en sådan summa, vilken förminskning naturligtvis reduceras, sedan sockerkorts-systemet nu införts, medför naturligtvis inga omvälvande förhållanden i ekonomin, men är i alla fall sådan, att den måste mottagas med tacksamhet, kanske icke så mycket för *beloppets* skull, utan fastmera därför att man slagit in på *principen* att påbörja ett borttagande av den indirekta konsumtionsbeskattningen.

Ett insläende på denna principiellt riktiga beskattningsväg måste kunna vidare fortsättas för att på denna väg ytterligare lätta det ekonomiska trycket på små inkomsttagare.

De skäl, som här anförts, äro, enligt vårt förmenande sådana, att de väl motivera en begynnande nedsättning av den indirekta beskattningens belopp, varvid sockerskatten, enligt vad vi anse, först bör komma i fråga. Vi vilja i detta sammanhang ännu en gång erinra om, att vid 1913 års riksdag skattesatserna för socker sattes till 16 öre per kilogram med undan-

tag för vissa förut nämnda sockerfabriker, där skatten sattes till 12 öre. Huruvida de skäl, som anfördes till försvar för denna olika beskattning av olika sockerbruk, äro hållbara eller ej, vilja vi här ej uttala oss om, men anse vi oss likväl böra föreslå, att skattesatserna ställas så, att denna proportion för tillfället behålles mellan resp. sockerbruk — detta utan att vi härmed på något sätt vilja säga, att proportionen i fortsättningen bör bibehållas eller är motiverad. Av detta skäl och då den här föreslagna nedsättningen är avsedd att vara en begynnande reducering av den indirekta beskattningen, en nedsättning, som enligt vårt förmenande sedan bör fortskrida vidare, ha vi ansett oss *för tillfället* böra inskränka oss till att yrka en nedsättning av sockerskatten till 6 öre för socker, tillverkat vid sockerbruk i allmänhet, där skatten nu är 16 öre, och till 2 öre vid ovanstående sockerbruk, där skatten nu utgår med 12 öre per kilogram. Detta yrkande göres dock under den uttryckliga förutsättningen, att maximipriset samtligt med skattenedsättningen av regeringen reduceras med nedsättningens belopp. Säkerligen torde riksdag och utskott kunna skaffa säkerhet för att så kommer att ske genom överenskommelse med regeringen.

Det är naturligt, att en sådan skatteändring, som den här ifrågasatta, om den beslutas, medför en minskning i de 21 millioner, som i statsverkspropositionen upptagas som inkomst av sockerskatten, vilken uppkommande brist bör täckas genom ökad direkt beskattning (en ökning av inkomst- och förmögenhetsskatten eller annan dylik skatt). Men då förslag till utvidgad direkt beskattning torde kunna förväntas under riksdagens lopp och då det ej ännu kan preciseras vilka totalsummor, som behöva uttagas på detta sätt, torde det ej vara nödigt att nu påyrka åtgärder för täckande av den brist i statsbudgeten, som skulle uppkomma vid ett eventuellt bifall till motionen.

Det yrkas alltså, under ovanstående förutsättning,

att riksdagen måtte besluta göra en ändring i § 1 av förordningen den 11 oktober 1907 angående beskattning av socker — i vilken förordning vidtogos vissa förändringar vid 1913 års riksdag — (se Kungl. Maj:ts nådiga förordning den 12 september 1913), så att denna förordnings första paragraf kommer att i här berörda delar lyda sålunda:

»För allt socker som inom riket tillverkas eller dit införes, skall på sätt i denna förordning närmare

bestämmas, vid sockrets utlämning till fritt bruk erläggas skatt med 6 öre för varje kilogram. För det socker, som tillverkas vid de före 1913 anlagda råsockerfabrikerna i Östergötland och Västergötland samt på Öland och utlämnas till fritt bruk antingen omedelbart från samma fabriker eller från raffinaderiet i Lidköping efter där verkställd raffinering, utgår dock skatten under tiden till 1918 års utgång med 2 öre för varje kilogram; ägande Kungl. Maj:t att utfärda behöriga kontrollföreskrifter.»

Stockholm den 26 januari 1917.

Ernst Hage.

Christian Ericson.

Rikard Eronn.

Magnus Bengtsson.

J. Henry Erikson.

Thure Widlund.

*C. O. Johansson,
Sollefteå.*

K. Lundberg.